

Natuur.oriolus

Zeldzame vogels
in België 1998-2003
deel 2

Broedvogels in
achterhaven Zeebrugge

Grauwe Pijlstormvogel
in binnenland

Eerste binnenlandwaarneming van Grauwe Pijlstormvogel *Puffinus griseus* in België

First inland record of Sooty Shearwater Puffinus griseus for Belgium

Première mention de Puffin fuligineux Puffinus griseus à l'intérieur des terres en Belgique

TIM AUDENAERT, MGR. BERMIJNSTRAAT 5, B- 9170 SINT-PAUWELS TIMAUDENAERT@HOTMAIL.COM

DRIES DE MEULENAER, IJZERSTRAAT 55, B-9120 MELSELE DRIESDEMEULENAER@HOTMAIL.COM

PETER HOFMAN, HOOFDBOSLAAN 56, B-2620 HEMIKSEM STANLO@SKYNET.BE

Op zaterdag 18 oktober 2003 was een Grauwe Pijlstormvogel *Puffinus griseus* aanwezig in het Scheldebekken. De vogel werd eerst opgemerkt door Peter Hofman om 16u20 ter hoogte van Hemiksem (Antwerpen) boven de Schelde. Hij vloog aanvankelijk stroomafwaarts richting Antwerpen, maakte rechtsomkeer ter hoogte van de veerdienst Hemiksem-Bazel en zette vervolgens verder koers richting Gent. Een aantal kilometers verder landinwaarts keken exact 13 minuten later Tim Audenaert en Dries De Meulenaer ter hoogte van Steendorp (Oost-Vlaanderen) raar op wanneer ze een Grauwe Pijlstormvogel laag boven het water stroomopwaarts voorbij zagen scheren. Deze niet-alledaagse observaties duurden niet langer dan een tiental seconden maar gebeurden onder vrij goede omstandigheden. De vogel vloog onder dijkhoogte op een geringe afstand van een honderdtal meter en kon worden geobserveerd met verrekijker (10x42) te Steendorp en telescoop (30x) te Hemiksem. Hoewel de korte tijdsspanne geen gedetailleerde observatie toeliet, waren toch een aantal belangrijke kenmerken van Grauwe Pijlstormvogel te zien.

Meer bepaald betrof het een egaal donkerbruin ogende vogel. Het middelgrote lichaam werd als mooi geproportioneerd, uitgerekt langwerpig ervaren (zgn. sigaarvormig). Verder had de vogel lange, smalle en spitse vleugels. Een grijze tot vuilwitte

baan op de ondervleugel werd evenwel niet opgemerkt. De vleugelboeg was duidelijk boogvormig en de handvleugel vertoonde hierdoor een 'knik naar achter toe'.

De vlucht was recht, met stijve vleugelslag en werd afgewisseld met korte glijpauzes. Te Hemiksem werd heel even het kantelen waargenomen. De vogel vloog niet in bogen (zoals op zee) wat mogelijk kan verklaard worden door de afwezigheid van krachtige wind en golven.

Opmerkelijk was de echt duidelijke zichtbaarheid van de kenmerkende snavel van pijlstormvogels met buisvormige neusgaten en een haakvormige verdikking aan het uiteinde van de snavel.

Op een donker exemplaar van een Vale Pijlstormvogel *Puffinus mauretanicus* na, is verwarring met een andere *Puffinus*-soort hier niet aan de orde. De hierboven beschreven veldkenmerken sluiten ons inziens deze mogelijkheid uit.

De waarnemingen te Hemiksem en Steendorp werden onafhankelijk van elkaar verricht en doorgegeven later dat weekend. Voor zover bekend werd de vogel verder stroomopwaarts niet meer teruggemeld.

Grauwe Pijlstormvogel is een pelagische soort en komt enkel aan land om te broeden. Zijn broedgebieden liggen in het zuidelijk halfrond, meer bepaald langs de kusten van Nieuw-Zeeland, Australië, en zuidelijk Zuid-Amerika. Deze vogel heeft een voor-

keur voor koudere wateren. De zuidelijke winter brengt een gedeelte van de populatie door op de zeeën van het noordelijk halfrond, met name in het Noord-Atlantisch en Noord-Pacifisch gebied (Snow & Perrins, 1998). Deze soort wordt vooral in september-oktober waargenomen voor onze kusten bij noordwesterstormen. Hij bezit de status van schaarse doortrekker langs de kusten van België, Nederland en Frankrijk. Het is opmerkelijk dat dergelijke aanlandige wind ontbrak op 18 oktober en de dagen ervoor. Deze periode werd daarentegen gekenmerkt door zachte weersomstandigheden met een wind uit oost-noordoostelijke richting. Hoewel er weinig of geen strandvondsten van Grauwe Pijlstormvogel in Vlaanderen zijn, werd de mogelijkheid of het hier om een gedesorienteerde gerevalideerde vogel ging toch gecheckt bij het vogelopvangcentrum van Oostende. Het is niet geweten of mist in het Scheldebekken de vogel uit koers bracht. Ook de conditie van de vogel was moeilijk in te schatten. In ieder geval was er de dagen voordien geen opvallende beweging van Grauwe Pijlstormvogels langs de Belgische kust, met maximaal 9 exemplaren op 7 oktober 2003 (Gerald Driessens in litt.).

Dat de waarneming van 18 oktober als zeer uitzonderlijk kan bestempeld worden, wordt bevestigd door de zeer schaarse aanwezigheid van gelijkaardige Europese gegevens.

Het betreft bovendien de eerste bekende Belgische waarneming in het binnenland. Hoewel in Nederland een waarneming in september 1979 langs de IJsselmeerdijk voorligt, ontbreken gegevens dieper in het binnenland. Waarnemingen in de Waddenzee zijn schaars. Elders in Europa zijn ten minste zes inlandse waarnemingen van de soort bekend. De eerste Grauwe Pijlstormvogel in het binnenland werd geschoten op de Inn (langs de Duits-Oostenrijkse grens) bij Oberaudorf, Beieren.

Het bewijsstuk wordt in München bewaard. In Frankrijk is er een melding in oktober 1997 in het departement Haut-Rhin. Een gefotografeerde vogel die op 8 oktober 2003 op de Bodensee, Triboltingen, Thurgau, Zwitserland, verbleef, werd op 8 en 9 oktober ook op het Ermatinger Becken, Bodensee, Baden-Württemberg, Duitsland, gezien. Twee van de drie Finse gevallen betreffen binnenlandwaarnemingen: 28 november 1985 Siilinjärvi Juurusvesi (dood aangetroffen mannetje) en 27 oktober

1990 Asikkala Pulkkilanharju. Ook in Ierland is er een waarneming ca. 40 km in het binnenland, meer precies bij Lough Neagh in het graafschap Armagh, Noord-Ierland (Peter Barthel, Gunter De Smet, Nils van Duivendijk, Paul Milne en Antero Lindholm in litt.).

Referenties

Harrison P., 1983. *Seabirds, an identification guide*. A&C Black. London.

Snow D.W. & Perrins C.M., 1998. *The birds of the Western Palearctic, concise edition. Volume 1 Non-Passerines*. Oxford University Press, New York P. 49-51.

[MS Ontvangen 24 maart 2004, aanvaard 15 dec 2004, aangepaste versie 24 maa 2005]

Natuurpunt Vogellijn

Inspreklijn : 0800- 11 194 (gratis, ook vanaf gsm)

Alle waarnemingen worden geregistreerd in de databank.

Vogellijn : 0900 00 194 (€ 0,45/min.)

Verschaft informatie over de recentste Belgische waarnemingen, hoogtepunten uit het buitenland en een weekoverzicht